

ÚRAD PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Švermova 43, 974 04 Banská Bystrica 4

PROTIKORUPČNÝ PROGRAM ÚRADU PRIEMYSELNÉHO VLASTNÍCTVA SR

Vypracoval:
Ing. Elemír Murček
Protikorupčný koordinátor ÚPV SR

Schválil:
JUDr. Richard Messinger
Predseda ÚPV SR

1. Úvod

Protikorupčný program Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky (ďalej „PKP“ alebo „protikorupčný program“) bol vypracovaný v súlade s uznesením vlády SR č. 585/2018, ktorým bola schválená Protikorupčná politika SR na roky 2019 – 2023. V bode B.3 tohto uznesenia sa členom vlády a predsedom ostatných ústredných orgánov štátnej správy ukladá prijať na základe posúdenia a vyhodnotenia korupčných rizík rezortný protikorupčný program.

Aktuálne znenie protikorupčného programu sa nachádza na webovom sídle Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky (ďalej „úrad“ alebo „ÚPV SR“) na adrese <https://www.upv.sk>.

Adresáti protikorupčného programu sú všetci zamestnanci úradu a jeho účelom je poskytnúť im súbor konkrétnych krokov na predchádzanie korupcii, najmä prostredníctvom riadenia korupčných rizík a znižovania priestoru na ich vznik a existenciu.

2. Vymedzenie pojmov

Integrita znamená vlastnosť osoby, ktorá sa dôsledne prejavuje v čestnom, poctivom, nestrannom a dôveryhodnom konaní v súlade so všeobecne uznávanými hodnotami, etickými zásadami, normami a pravidlami. Miera integrity jednotlivca, orgánu verejnej moci i celého systému inštitúcií sa hodnotí podľa vonkajších prejavov a konania v súlade s deklarovanými hodnotami a zásadami. V tomto zmysle je medzi integritou a tendenciou ku korupcii nepriamoúmerný vzťah. Treba zdôrazniť, že pojem „integrita“ nie je totožný s pojmom „bezúhonnosť“, ktorá sa podľa príslušných právnych predpisov SR preukazuje výpisom/odpisom z registra trestov.

Korupcia Vymedzenie pojmu korupcia ako zneužitie moci alebo postavenia vo vlastný prospech alebo v prospech iných osôb sa opiera o Dohovor OSN proti korupcii¹. Podobne aj Európska komisia (EK) v súvislosti Európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi (EŠIF) používa všeobecné vymedzenie pojmu korupcia, ktorú chápe ako „zneužitie (verejného) postavenia na osobný prospech“.² Zdôrazňuje, že korupčnými platbami či transakciami sa napomáha mnohým ďalším druhom podvodov, ako sú napríklad falošné fakturácie, fiktívne výdavky alebo neplnenie zmluvných špecifikácií. Aj keď v čase vypracovávania tohto dokumentu samotný pojem korupcia nie je ako termín v slovenských právnych predpisoch osobitne vymedzený, v Trestnom zákone³ sa v § 328 až § 336b uvádzajú druhy konania súvisiaceho s korupciou či úplatkárstvom. Termín korupcia má preto v tomto dokumente generický význam, ktorý zahŕňa nielen všetky uvedené druhy konania, ale aj akékoľvek konanie poškodzujúce verejný záujem. Zahŕňa takisto zneužívanie moci, právomoci, vplyvu či postavenia, navádzanie na takéto zneužitie, klientelizmus, rodinkárstvo, protekcionárstvo, vydieranie⁴, konflikt záujmov, nezákonný lobing, poskytovanie a prijímanie nenáležitých výhod bez poskytovania protislužby (tzv. prikrmovanie) a spreneveru verejných zdrojov. Zneužitie právomoci verejného činiteľa v zmysle § 326 Trestného zákona je vo svojej podstate takisto korupciou, rovnako ako trestné činy pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe⁵ a machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním⁶. V norme ISO 37001⁷ má pojem korupcia generický charakter a vymedzuje sa ako „ponúkanie, sľubovanie, dávanie, prijímanie alebo požadovanie neoprávnenej výhody akejkoľvek hodnoty (ktorá by mohla byť finančná alebo nefinančná), priamo alebo nepriamo a bez ohľadu na miesto (miesta), v rozpore s platnými právnymi predpismi, ako aj úplatok alebo odmena pre osobu, ktorá koná alebo sa zdráha konať v súvislosti s výkonnosťou plnenia povinností tejto osoby“.

¹ Články 15 až 19 Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 434/2006 Z. z.); (https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf)

² Dokument EK *Posúdenie rizika podvodu a účinné a primerané opatrenia proti podvodom*, Európske štrukturálne a investičné fondy – usmernenia pre členské štáty a orgány zapojené do programu, 16.06.2014, Európska komisia, EGESIF 14-0021-00. (https://ec.europa.eu/sfc/sites/sfc2014/files/sfc-files/guidance_fraud_risk_assessment_sk.pdf)

³ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

⁴ Pozri glosár TSI <https://www.transparency.org/glossary/term/extortion>.

⁵ Pozri § 266 Trestného zákona.

⁶ Pozri § 241 Trestného zákona.

⁷ STN ISO 37001:2019.

Korupčné riziko⁸ V užšom zmysle sa pod týmto pojmom rozumie existencia príležitosti, pravdepodobnosti alebo možnosti vzniku korupcie a nákladov spojených s touto korupciou. Zahŕňa aj príčiny alebo podmienky, ktoré uľahčujú vznik situácie priaznivej pre podplácanie, korupciu, korupčné správanie⁹ alebo konanie.

Odvetné opatrenie znamená ktorúkoľvek z nasledujúcich činnosti uskutočňovaných proti oznamovateľovi za to, že oznámil podozrenie z korupčného alebo iného protispoločenského konania či neetického správania: disciplinárny postih; vyhrážanie; diskriminácia; šikanovanie; verejné alebo neverejné ponižovanie; bossing¹⁰; mobbing¹¹; stalking (prenasledovanie)¹²; nátlak; vydieranie; neprimerané zvýšenie pracovnej záťaže.

Protikorupčná prevencia („predchádzanie korupcii“, „prevencia korupcie“) Pod týmto pojmom sa rozumejú systematické postupy na a) odhaľovanie a odstraňovanie príčin, príležitostí a podmienok priaznivých pre vznik a existenciu korupcie; b) zmenšovanie a odstraňovanie korupčných rizík; c) zníženie pravdepodobnosti alebo možnosti vzniku korupcie; d) odrádzanie osôb od páchania trestných činov korupcie; e) posilňovanie kultúry etiky, integrity a protikorupčného povedomia.

Verejný záujem¹³ sa chápe ako záujem trvalo a udržateľne zlepšovať v súlade so zásadami právneho štátu a všeobecne uznávanými zásadami etiky a morálky kvalitu života, životných podmienok a blahobytu všetkých občanov alebo väčšine občanov. Verejný záujem ako predmet sústredeného úsilia sa však nechápe ako svojvôľa na úkor ostatných osôb¹⁴, ale ako oprávnený nárok¹⁵, pri ktorom sa nezhorší situácia ostatných osôb, a dodržia sa jasné a určité kritériá demokracie¹⁶ a právneho štátu.

Zvyšovanie povedomia o korupcii sa chápe ako interaktívny komunikačný proces zlepšovania schopnosti vnímať a pochopiť súvislosti korupcie, jej prejavy, spôsoby a následky, ako aj rozvíjania spôsobilostí, zručností, motivácie a postojov potrebných na aktivizáciu protikorupčného správania.

3. Riadenie korupčných rizík

ÚPV SR je podľa § 5 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov povinný vytvoriť, zachovávať a rozvíjať finančné riadenie, v rámci ktorého zabezpečuje okrem riadenia rizík tiež zavedenie a dodržiavanie pravidiel a postupov na účely zamedzenia a predchádzania korupcii.

Pre naplnenie účelu efektívneho fungovania manažmentu rizík bola príkazom predsedu úradu menovaná „pracovná skupina pre manažment rizík v podmienkach ÚPV SR“, ktorej úlohou je identifikácia, analýza, hodnotenie, riadenie a monitorovanie rizík v rámci činnosti organizácie.

⁸ Medzi pojмами „korupčné riziko“ a „riziko korupcie“ je rozdiel. „Riziko korupcie“ znamená riziko, ktoré vyplýva z korupcie, resp. podplácania.

⁹ Vráťane postoja, reči, pohybov, gest, signálov a ďalších prejavov, o ktorých je možné odôvodnene predpokladať, že osoba dáva najavo svoj úmysel byť účastníkom korupčného vzťahu.

¹⁰ Napr. odlišné odmeňovanie v neprospech oznamovateľa, zvýšené požiadavky na jeho výkony v práci, privlastňovanie si výsledkov jeho práce nadriadeným, vyvíjanie časového tlaku na oznamovateľa, zadávanie práce a úloh, ktorých cieľom je ponižovať oznamovateľa.

¹¹ Šikanózne správanie voči oznamovateľovi a podnecovanie do takého správania, napr. verbálne útoky, izolovanie oznamovateľa od skupiny ostatných pracovníkov v organizačnom útvere, ohováranie, psychický nátlak, komunikácia s oznamovateľom sarkastickým tónom a pod.

¹² Napríklad, keď sa po oznámení protispoločenskej činnosti začne byť činnosť, plnenie pracovných povinností, dochádzka a pod. zamestnanca-oznamovateľa neprimerane kontrolovaná a nad takú mieru, ktorá je ináč bežná pri kontrole iných zamestnancov.

¹³ V článku 3 ods. 2 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov je pojem verejný záujem vymedzený ako „záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech všetkým občanom alebo väčšine občanov“. V § 2 ods. 2 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov sa verejný záujem chápe ako „záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech všetkým občanom alebo väčšine občanov. U zamestnancov zamestnávateľa, ktorými sú právnické osoby podľa § 1 ods. 2 písm. c), výkon práce vo verejnom záujme je aj plnenie povinností zamestnancov v záujme týchto právnických osôb podľa Obchodného zákonníka“.

¹⁴ <http://publicinterest.info/?q=public-interest-political-philosophy-and-study-public-administration>

¹⁵ <http://publicinterest.info/?q=public-interest-political-philosophy-and-study-public-administration>

¹⁶ <http://publicinterest.info/?q=public-interest-political-philosophy-and-study-public-administration>

Vychádzajúc zo Strategického plánu boja proti korupcii v Slovenskej republike, schváleného vládou SR v minulosti, úrad mal vypracovaný Plán boja proti korupcii ÚPV SR, ktorý obsahoval organizačné a technické opatrenia smerujúce k prevencii a eliminácii korupcie pri výkone činností v úrade.

V nadväznosti na uvedené a s prihliadnutím na skutočnosť, že zamestnanci úradu pri výkone hlavných činností prichádzajú do kontaktu s klientami úradu (t. j. prihlasovateľmi a majiteľmi predmetov priemyselného vlastníctva, resp. ich zástupcami) len vo výnimočných prípadoch, pracovná skupina pre manažment rizík identifikovala tri možné problémové oblasti:

- konanie o predmetoch priemyselného vlastníctva;
- skúšky patentových zástupcov;
- prijímanie nových zamestnancov.

4. Protikorupčné opatrenia

ÚPV SR ako ústredný orgán štátnej správy pre oblasť priemyselného vlastníctva (§ 32 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov) vykonáva ústrednú štátnu správu v oblasti ochrany vynálezov, úžitkových vzorov, topografií polovodičových výrobkov, dizajnov, ochranných známkov, označení pôvodu výrobkov a zemepisných označení výrobkov; vedie ústredný fond patentovej a známkovej dokumentácie, sprístupňuje ho verejnosti a pôsobí ako špecializované stredisko patentových informácií v Slovenskej republike.

Pretože doposiaľ nebolo v ÚPV SR hlásené resp. zistené korupčné správanie sa zamestnancov úradu, navrhuje sa prijať opatrenia v troch možných problémových oblastiach.

Porušenie prijatých opatrení bude posudzované generálnym tajomníkom služobného úradu ÚPV SR v zmysle ustanovení služobného, resp. pracovného poriadku.

Vnútna kontrola plnenia prijatých opatrení bude vykonávaná zamestnancom kancelárie predsedu podľa schváleného plánu kontrol.

Problémová oblasť	Konanie o predmetoch priemyselného vlastníctva
Navrhované opatrenie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podané prihlášky, resp. žiadosti vybavovať v takej postupnosti, v akej boli podané, ak tomu nebránia objektívne dôvody, napr. formálne alebo vecné nedostatky podania, paralelné podanie žiadosti o zmenu údajov v registri, prípadne ďalšie prekážky v konaní. 2. V konaniach o predmetoch priemyselného vlastníctva rozhodovať nestranne a zdržať sa pri výkone tejto činnosti všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nestrannosť rozhodovania. 3. Osobné rokovania s účastníkmi sporového alebo odvolacieho konania o predmetoch priemyselného vlastníctva uskutočňovať zásadne za účasti minimálne dvoch zamestnancov úradu. 4. Zdržať sa činností, ktoré by mohli viesť ku konfliktu verejného záujmu s osobnými záujmami, najmä nezneužívať informácie získané v súvislosti s výkonom zamestnania vo vlastný prospech alebo v prospech iného.
Zodpovednosť za realizáciu	Predseda úradu, podpredseda úradu, všetci zamestnanci úradu
Termín realizácie	Priebežne

Problémová oblasť	Skúšky patentových zástupcov
Navrhované opatrenie	Vo vestníku úradu a na webovom sídle úradu v dostatočnom časovom predstihu zverejniť termín odborných skúšok, aby sa ich ústnej časti v prípade záujmu mohla zúčastniť verejnosť
Zodpovednosť za realizáciu	Zamestnanec kancelárie predsedu
Termín realizácie	Priebežne

Problémová oblasť	Prijímanie nových zamestnancov
Navrhované opatrenie	Informáciu o vyhlásení vonkajšieho výberového konania na obsadenie štátnozamestnaneckého miesta zverejniť na webovom sídle úradu následne po jeho vyhlásení na Ústrednom portáli verejnej správy SR
Zodpovednosť za realizáciu	Zamestnanec osobného úradu
Termín realizácie	Priebežne

5. Monitorovanie, hodnotenie a aktualizácia PKP

Účelom monitorovania PKP je zistiť mieru úspešnosti vykonávania protikorupčných opatrení. Cieľom je vytvoriť jasný obraz o dosiahnutom pokroku v znižovaní korupcie.

Pri monitorovaní a vyhodnocovaní PKP sa berú do úvahy predovšetkým výsledky vnútornej kontroly plnenia prijatých opatrení, vykonanej zamestnancom kancelárie predsedu, ale tiež informácie poskytnuté organizačnými útvarmi úradu, resp. informácie získané od tretích strán.

PKP je otvorený dokument, ktorý bude v prípade potreby, napr. pri zistení nedostatkov alebo nových skutočností, priebežne aktualizovaný protikorupčným koordinátorom ÚPV SR.

Súhrnné hodnotenie PKP vykonáva protikorupčný koordinátor ÚPV SR každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.